

Jaarverslag WHOA-Pool 2024

P.J. Neijt, M.J.P. Vink en J.F.N. Andreae¹

1. Inleiding

De WHOA-procedure (Wet Homologatie Onderhands Akkoord) bestaat inmiddels vier jaar, en met dit verslag presenteren wij de derde editie van ons jaarlijkse overzicht. Dit jaarverslag focust op de cijfers van 2024, voortbouwend op de eerder gepubliceerde data tot en met 2023². Bij de opzet van dit jaarverslag is er voor gekozen om uitgebreider stil te staan bij het aantal ingediende startverklaringen in vergelijking met het aantal ingekomen zaken, doorlooptijden en wat er na het WHOA traject, een akkoord of niet, gebeurt met de desbetreffende organisatie. Dankzij de beschikbaarheid van cijfers over meerdere jaren kunnen nu ook trends worden geanalyseerd, zoals het voortbestaan van ondernemingen die sinds de invoering in 2021 een startverklaring hebben ingediend.

Om dit jaarverslag goed te kunnen interpreteren, lichten we enkele begrippen toe. Als een onderneming een **startverklaring** deponeert, kan dit het enige contact van deze onderneming met de rechtspraak zijn. Er volgt dan verder geen zaak, om redenen die voor de rechtspraak meestal niet zichtbaar zijn. Het kan zijn dat een onderneming tot een regeling komt met al zijn schuldeisers, waardoor rechterlijke bemoeienis niet nodig is. Wanneer in dit jaarverslag over **clusters** wordt gesproken, gaat het om verschillende (rechts)personen, die samen één onderneming vormen. Hoewel elke (rechts)persoon een verzoek doet, worden deze verzoeken geclusterd behandeld door de rechtbank en wordt op de verzoeken in één uitspraak beslist. Het kan zijn dat een onderneming meerdere verzoeken doet, bijvoorbeeld eerst vraagt om een afkoelingsperiode en vervolgens een homologatieverzoek doet. In die gevallen wordt in dit jaarverslag gesproken van één **zaak** met meerdere **uitspraken**.³ Uitgezonderd worden de verzoeken tot homologatie waarbij ook wordt beslist op een verzoek tot afwijzing van de homologatie is ingediend. En als in één uitspraak een verzoek tot aanwijzing van een herstructureringsdeskundige en een aanwijzing van een observator wordt behandeld.

¹ Mr. P.J. Neijt is senior-rechter /rechter-commissaris insolventiezaken bij de rechtbank Midden-Nederland en voorzitter van de WHOA-pool. Mr. M.J.P. Vink is juridisch adviseur bij Team Insolventie, rechtbank Den Haag, en als griffier lid van de WHOA-pool. Mr. J.F.N. Andreae is juridisch adviseur bij het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak en secretaris van de WHOA-pool. Het jaarverslag zal ook worden gepubliceerd op rechtspraak.nl.

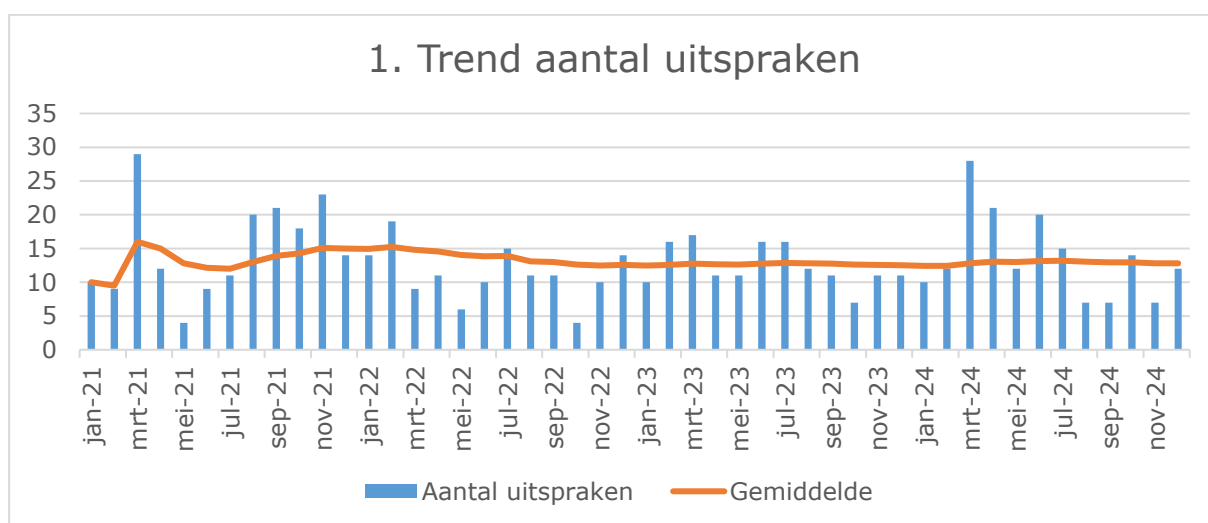
² F. Damsteegt en M.J.P. Vink, Jaarverslag WHOA-Pool 2023, TvI 2024/15. F. Damsteegt en M.J.P. Vink, Jaarverslag Rechters-WHOA Pool 2021 en 2022, TvI 2023/22.

³ Een ingekomen zaak wordt in het jaar geteld waarin de uitspraak is gedaan op het eerste verzoek in die zaak.

2. Kerncijfers en trends 2024

Aantal uitspraken

Het aantal uitspraken dat de rechtbanken hebben gedaan, begint stabiel te worden. De grafiek in figuur 1 geeft het aantal WHOA uitspraken weer per maand over de jaren 2021-2024. De horizontale lijn maakt inzichtelijk hoeveel vonnissen en beschikkingen gemiddeld zijn uitgesproken. Geconcludeerd kan worden dat het gemiddelde zich heeft gestabiliseerd op ongeveer 13 uitspraken per maand.

Startverklaringen

In 2024 zijn 463 startverklaringen geregistreerd, die 262 clusters vertegenwoordigen. Hieruit zijn 57 WHOA-zaken voortgekomen, waarin de rechtbanken 164 uitspraken hebben gedaan. **Tabel 1** biedt een gedetailleerd overzicht van deze cijfers en plaatst deze naast de data van 2023 ter vergelijking.

Het aantal startverklaringen is in 2024 gestegen ten opzichte van 2023. Echter, de verhouding tussen het aantal startverklaringen en daadwerkelijk gestarte zaken laat een dalende trend zien. Waar in 2023 nog gemiddeld één op de zeven startverklaringen leidde tot een zaak, was dit in 2024 één op de acht. Dit verschil wordt nog duidelijker in vergelijking met eerdere jaren. In 2021 (182 startverklaringen, 69 zaken) en 2022 (111 startverklaringen, 39 zaken)⁴ resulteerde nog ongeveer één op de drie startverklaringen in een zaak. De trend laat dus zien dat het relatieve aantal gestarte zaken afneemt.

Mogelijke Verklaringen voor Dalende Ratio Gestarte Zaken

De precieze oorzaken voor deze dalende ratio van gestarte zaken ten opzichte van het aantal startverklaringen zijn voor de rechtspraak niet direct vast te stellen. Het lijkt erop dat rechterlijke tussenkomst steeds vaker onnodig blijkt. Dit zou kunnen voortvloeien uit een groeiende voorspelbaarheid van rechterlijke beslissingen, mede dankzij de

⁴ Zie tabel 1 in F. Damsteegt en M.J.P. Vink, Jaarverslag Rechters-WHOA Pool 2021 en 2022, TvI 2023/22.

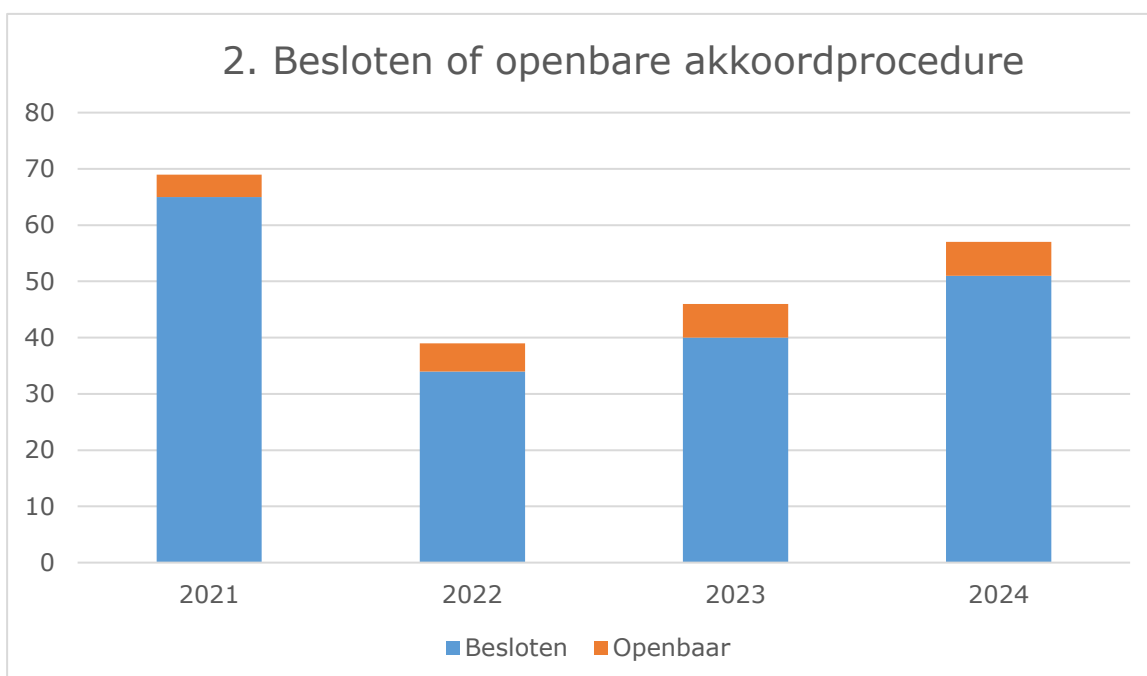
toegenomen jurisprudentie. Hierdoor lijkt de preventieve werking van de WHOA – de spreekwoordelijke 'stok achter de deur' – aan effectiviteit te winnen. Daarnaast is het denkbaar dat de stijging van het absolute aantal startverklaringen (los van de ratio) mede wordt beïnvloed door andere praktische overwegingen, zoals het beleid van belangrijke schuldeisers (bijvoorbeeld de Belastingdienst, het UWV of banken).

Tabel 1

	2023	2024
Startverklaringen	335	463
Startverklaringen, gecorrigeerd	199	262
Ingekomen zaken	46	57
Uitspraken	157	164

Openbare of besloten procedure

Bij de start van een WHOA-akkoordprocedure kiezen partijen voor een openbare of besloten behandeling. In 2024 kozen partijen bij 51 van de 57 ingekomen zaken voor een besloten procedure; de overige 6 zaken werden openbaar behandeld. Figuur 2, waarin ook cijfers van voorgaande jaren zijn opgenomen, bevestigt dat de besloten akkoordprocedure verreweg de meest gekozen vorm is.

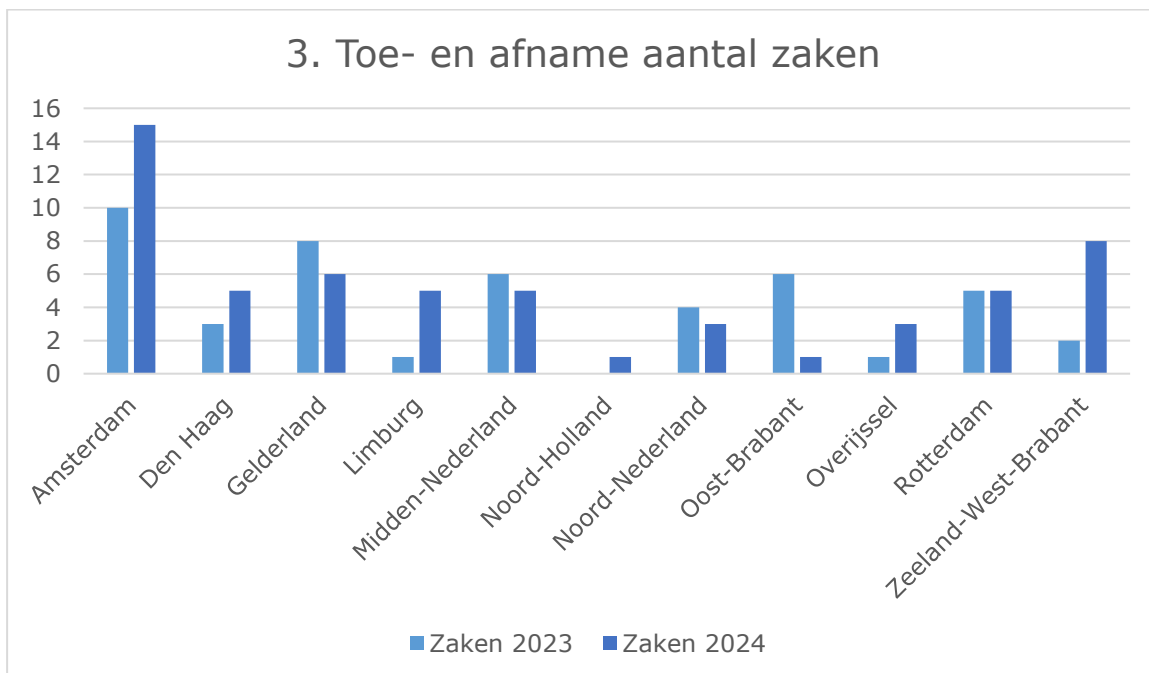
Verschillen per arrondissement

Tabel 2 biedt een uitsplitsing per arrondissement van de WHOA-data over 2024. Hierin zijn het aantal startverklaringen (zowel absoluut als gecorrigeerd voor clusters), het aantal ingekomen zaken en het aantal gedane uitspraken opgenomen.

Tabel 2

	Startverklaringen	Clusters	Zaken	Uitspraken
Amsterdam	124	58	15	41
Den Haag	57	42	5	12
Gelderland	39	27	6	31
Limburg	24	13	5	12
Midden-Nederland	62	34	5	15
Noord-Holland	24	15	1	2
Noord-Nederland	43	13	3	5
Oost-Brabant	18	16	1	5
Overijssel	17	16	3	11
Rotterdam	34	26	5	13
Zeeland-West-Brabant	21	18	8	17

Uit deze cijfers blijkt een ongelijke ontwikkeling en verdeling over de arrondissementen. Het aantal startverklaringen is niet in elk arrondissement gestegen. Er bestaat een disbalans in de spreiding van het aantal zaken en uitspraken. Sommige arrondissementen kenden een daling in het aantal zaken, terwijl andere juist een toename zagen, zie **figuur 3**.

De onevenwichtige verdeling tussen arrondissementen heeft implicaties voor de financiering van WHOA-procedures binnen de rechtspraak. De huidige systematiek kent financiering toe aan de rechtbank waar een WHOA-verzoek wordt ingediend. Echter, voor de behandeling van de zaak leveren twee ándere rechtbanken de benodigde rechters.

Rechtbanken met relatief weinig 'eigen' WHOA-zaken, moeten vaker rechters capaciteit beschikbaar stellen, zonder dat hier een financiering tegenover staat.

Uitspraken

In **tabel 3** is weergegeven wat het aantal uitspraken is geweest dat de rechtbanken hebben gedaan per soort WHOA-beslissing. Het kan zijn dat bijvoorbeeld om benoeming van een herstructureringsdeskundige is gevraagd, maar dat ambtshalve wordt besloten tot aanstelling van een observator. In dat geval is in deze tabel de aanstelling van een observator opgenomen. Regelmatig wordt in een homologatiebeslissing of een beslissing tot ontslag van een herstructureringsdeskundige, ook een beslissing genomen over de vaststelling van het salaris. Dit wordt in de tabel niet apart weergegeven. De verzoeken 'Ontslag HD of observator', betreffen verzoeken tot ontslag of om intrekking van de aanstelling van een herstructureringsdeskundige of observator.

Tabel 3

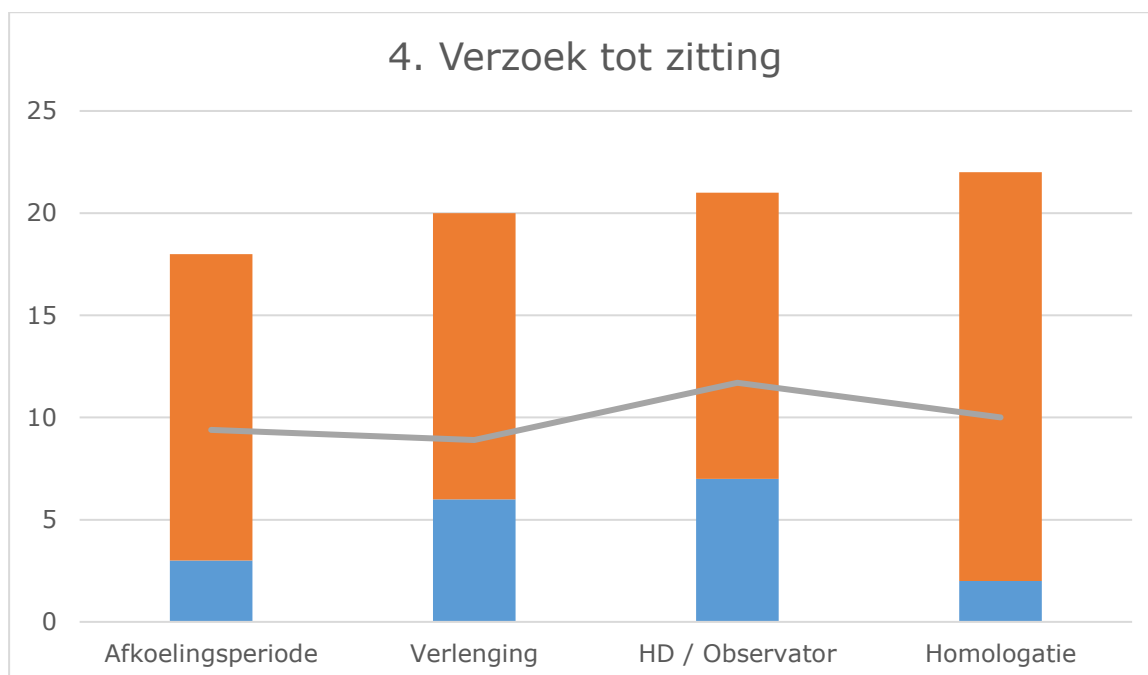
Beslissing	Aantal
Aanstelling observator	2
Aanwijzing HSD	5
Afkoelingsperiode (tijdelijke voorziening)	5
Afkoelingsperiode verlenging (tijdelijke voorziening)	2
Afkoelingsperiode verlenging	16
Afkoelingsperiode	22
Afkoelingsperiode, Aanwijzing hsd	2
Afkoelingsperiode, Aanwijzing hsd, Machtiging 42a Fw	1
Afkoelingsperiode, Aanwijzing observator	4
Afkoelingsperiode, Opheffing beslag	3
Afkoelingsperiode, Opheffing beslag, Aanwijzing HSD	1
Afkoelingsperiode, Opheffing beslag, Aanwijzing observator	1
Afkoelingsperiode, Opheffing beslag, Machtiging 42a Fw	1
Art. 378 Fw (aspecten)	3
Art. 379 Fw (voorzieningen)	2
Benoeming deskundige	1
Dagbepaling homologatie	23
Dagbepaling homologatie, Aanwijzing observator	8
Homologatie (tussenvonnissen)	1
Homologatie	24
Intrekking hsd	4
Intrekking observator	2
Kop-staart	4
Opheffing afkoelingsperiode	3
Vaststellen of verhogen salaris HD of observator	24

3. Doorlooptijden

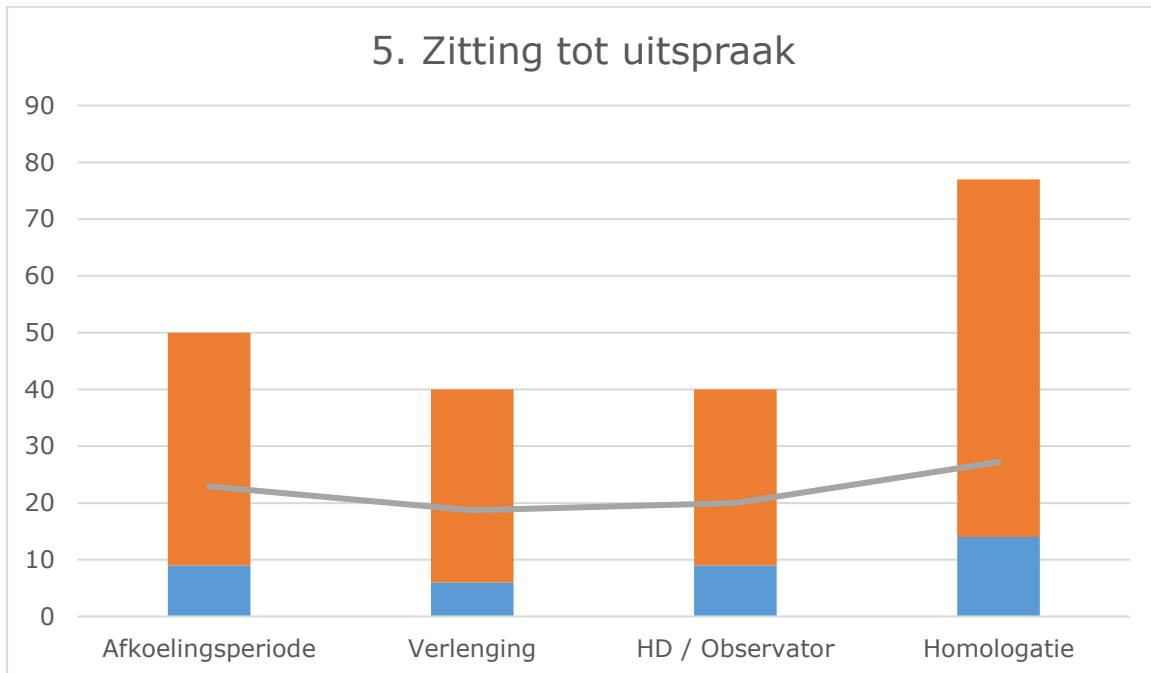
Zoals in de vorige jaarverslagen al wordt aangegeven, is het van belang dat ingediende verzoeken snel door de rechtbanken worden behandeld. Daarbij geldt dat sommige verzoeken een snellere behandeling nodig hebben dan andere. Met name verzoeken om een afkoelingsperiode moeten soms zeer snel worden behandeld. In voorkomende gevallen wordt een tijdelijke voorziening afgegeven, waarbij later een inhoudelijke behandeling volgt en definitief op het verzoek wordt beslist. Er ontstaat dan meer tijd voor de beslissing.

In dit jaarverslag zijn de doorlooptijden van inhoudelijke beslissingen in kaart gebracht. De genoemde tijdelijke voorzieningen zijn dus niet meegenomen. Hetzelfde geldt voor de zogenaamde kop-staart-vonnissen in het geval van homologatieverzoeken. Deze kop-staart-vonnissen worden gegeven, zodat een verzoeker op zeer korte termijn weet wat de beslissing wordt. Een uitgewerkte motivering van die beslissing volgt in de regel binnen twee weken. Verder is in de figuren niet opgenomen binnen welke termijn op een aspectenverzoek (378 Fw) of een maatwerkvoorziening (379 Fw) werd beslist, omdat het hier om zeer kleine aantallen gaat. In één zaak werd eerst een observator benoemd om tot een beslissing op het aspectenverzoek te kunnen komen, waardoor de behandeltijd uiteraard aanmerkelijk langer werd. De gemiddelde tijd waarbinnen deze zaken op zitting werden behandeld was 10 respectievelijk 42 dagen. Vervolgens werd een uitspraak gedaan na gemiddeld 25 respectievelijk 69 dagen.

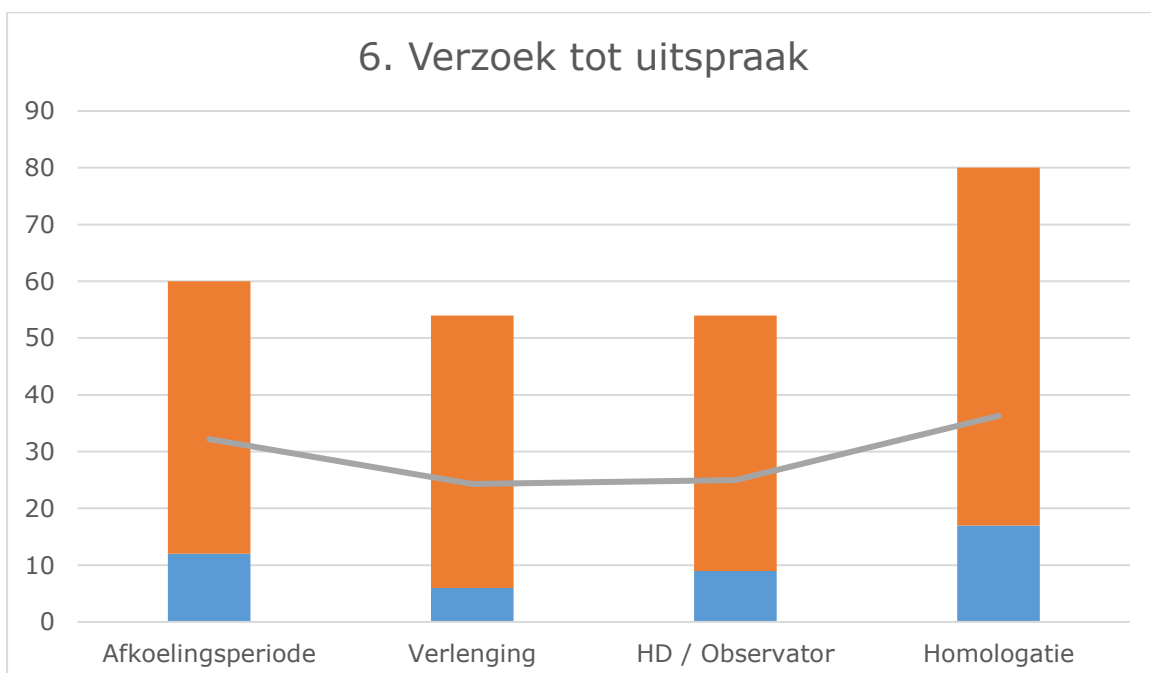
De **figuren 4, 5 en 6** zijn op gelijke wijze opgebouwd. Elk figuur geven de diagrammen weer wat de kortste en langste doorlooptijd per verzoek was. In blauw wordt weergegeven de snelste zaken en de oranje de langste. De lijn geeft het gemiddelde weer. **Figuur 4** geeft de doorlooptijd van verzoek tot zitting weer. De langste doorlooptijden zijn minder lang dan die van vorig jaar.

De doorlooptijd van zitting tot uitspraak is inzichtelijk gemaakt in **figuur 5**. De doorlooptijden in deze categorie zijn toegenomen. Vorig jaar was het gemiddelde tussen de vijf en maximaal 15 dagen. In 2024 zitten de tijden rond de twintig dagen, waarbij homologatie het sterkst is gestegen naar bijna dertig dagen.

In het laatste figuur, **figuur 6**, is weergegeven de gehele doorlooptijd van indiening verzoek tot uitspraak.

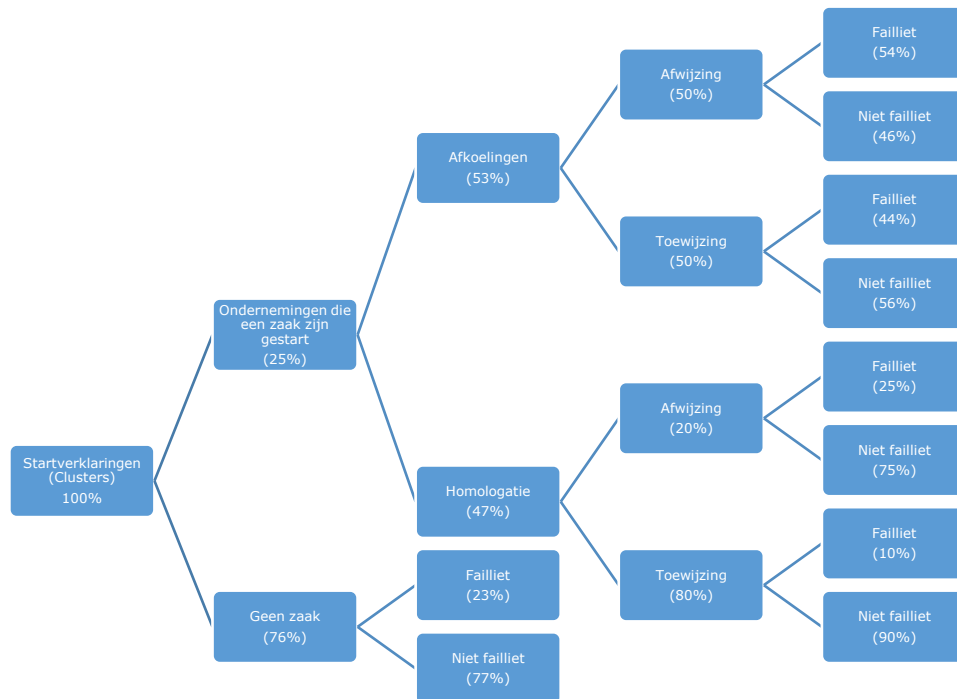
4. aantal Faillissementen na WHOA-procedures

De WHOA-procedure is ontworpen om ondernemingen die met faillissement worden bedreigd, te helpen herstructureren. Aangezien de WHOA nu enkele jaren in werking is, beschikken we over data om de effectiviteit ervan te beoordelen. Onderstaande analyse toont het percentage ondernemingen dat uiteindelijk failliet ging na het indienen van een startverklaring, een verzoek om een afkoelingsperiode, of een homologatieverzoek. In deze analyse wordt elke onderneming slechts eenmaal meegeteld, waarbij steeds wordt gekeken naar het eerste door de onderneming ingediende verzoek.

Een akkoord kan de reorganisatie van een levensvatbare onderneming inhouden (reorganisatieakkoord), maar ook de afwikkeling van een onderneming die geen overlevingskansen heeft (liquidatieakkoord). In 2023 ging het om vier liquidatieakkoorden. In 2024 hebben twee ondernemingen gevraagd om de homologatie van een liquidatieakkoord. Twee ondernemingen hebben weliswaar verzoeken gedaan in het kader van de voorbereidingen van een liquidatieakkoord, maar hebben om uiteenlopende redenen geen verzoek tot homologatie ingediend.

Een eerste observatie is dat 90% (54) van de ondernemingen waarvan het homologatieverzoek is toegewezen, (nog) niet failliet is gegaan. Dit percentage duidt op een succesvolle herstructurering van deze ondernemingen via een goedgekeurd WHOA-akkoord. Verder valt op dat de afwijzing van een homologatieverzoek niet per definitie leidt tot een faillissement. Slechts 25% (4) van de ondernemingen in deze categorie ging failliet. Kennelijk bestaan er na afwijzing van een homologatieverzoek voor ondernemingen nog alternatieven zonder faillissement. Er is overigens geen onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld ondernemingen die uit het handelsregister werden uitgeschreven.

De cijfers tonen ook aan dat het risico op een uiteindelijk faillissement hoger ligt voor ondernemingen wiens eerste verzoek is om een afkoelingsperiode te gelasten. Dit laat zich mogelijk verklaren doordat ondernemingen met zwaardere financiële problemen vaker van een afkoelingsperiode gebruik zullen moeten maken. Opvallend is dat het toe of afwijzen van het verzoek om een afkoelingsperiode vervolgens weinig lijkt uit te maken voor de kans dat een onderneming wel of niet failliet gaat.

5. Herstructureringsdeskundige en observator

Binnen de WHOA-procedure kan de rechtbank een herstructureringsdeskundige (HD) of een observator (OB) benoemen. Dit kan geschieden op verzoek van een belanghebbende (de schuldenaar, een schuldeiser, of de ondernemingsraad) of ambtshalve door de rechtbank zelf. De wet schrijft een ambtshalve benoeming van een observator dwingend voor wanneer een homologatieverzoek voor een akkoord wordt ingediend waarmee niet alle klassen van schuldeisers hebben ingestemd.⁵

Het aantal benoemingen van een herstructureringsdeskundige laat de afgelopen jaren een relatief stabiel, laag niveau zien. Waar in 2021 nog 12 herstructureringsdeskundigen werden benoemd, daalde dit aantal in het daaropvolgende jaar. In 2024 werden er zes herstructureringsdeskundigen aangesteld, waarvan éénmaal op verzoek van een schuldeiser.

In 2024 zijn voor 13 ondernemingen observatoren aangewezen. De aanstelling gebeurde in acht gevallen verplicht in het kader van een homologatieverzoek waarbij niet alle klassen van schuldeisers met het akkoord hadden ingestemd. Daarnaast twee keer gedurende een afkoelingsperiode, twee keer nadat verzocht was om de aanstelling van een herstructureringsdeskundige en één keer op verzoek van de schuldeiser zelf.

Het consistent lage en geringe aantal benoemingen van een herstructureringsdeskundige suggereert dat de WHOA-procedure overwegend functioneert als een debtor-in-possession instrument. Kennelijk neemt de schuldenaar zelf meestal het initiatief bij het voorbereiden en aanbieden van een akkoord.

⁵ Zie artikel 383 lid 4 Fw.

Het aantal benoemingen van observatoren (13 in 2024) is meer dan het dubbele van het aantal HD-benoemingen. Een significant deel hiervan (8 van de 13) is wettelijk verplicht vanwege het ontbreken van instemming van alle schuldeisersklassen bij een homologatieverzoek. De ambtshalve benoemingen van een observator in situaties zoals tijdens een afkoelingsperiode of na een verzoek om een HD tonen aan dat de rechtbank proactief gebruikmaakt van dit instrument om tijdens het voorbereiden van een akkoord de belangen van de gezamenlijke schuldeisers te waarborgen. De rechtbank lijkt de observator flexibel in te zetten als een maatwerkoplossing voor toezicht.

6. Afsluiting

De WHOA-procedure heeft zich in vier jaar tijd ontwikkeld tot een stabiel instrument binnen het insolventierecht, met een toenemend aantal startverklaringen, wat duidt op een groeiend gebruik van de procedure. Tegelijkertijd blijven uitdagingen bestaan op het gebied van de regionale spreiding van zaken en de implicaties hiervan voor de financiering binnen de rechtspraak.

De doorlooptijden zijn in vergelijking met andere rechtsgebieden en gelet op de hoge complexiteit van de behandelde zaken, nog altijd zeer kort, zodat kan worden gesproken van een efficiënte procedure.

Het jaarverslag 2023 meldde dat de WHOA-procedure werkt zoals de wetgever heeft bedoeld, door het reorganiserend vermogen van levensvatbare ondernemingen te versterken. Dat lijkt ook dit jaar te worden bevestigd door de cijfers. De toename van startverklaringen en het gestabiliseerde aantal uitspraken, ondanks de dalende conversieratio naar daadwerkelijke zaken, bevestigt de groeiende rol van de WHOA als preventief instrument. Dit jaar zijn ook voor het eerst cijfers bekend over op WHOA-procedures volgende faillissement. Ook daaruit blijkt dat de WHOA-procedure zijn doel bereikt.